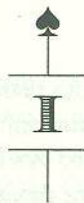

беретеся за цю дисципліну з усвідомленням протиправності свого діяння та хоча б із крихтою злого умислу, чого не можна сказати про Кліффа Айверсона, що почав навчання в стані невідання, яке навряд чи можна назвати блаженним.

Зі щоденника Кліффа Айверсона

Не сказав би, що в мене надто розгодоване его (хоча ж, буває, мене хлібом не годуй, а дай поговорити про себе), та все ж я пишаюся тим, яке блискуче вбивство замислив — особливо як зважити на те, що інших я досі не замишляв.

Свій перший рік у Каліфорнійському технологічному я присвятив здобуттю подвійної спеціалізації: я вивчав авіабудування та англійську літературу, що можна було порівняти зі вступом до Джульєрдської школи для гри на фортепіано та в хокей на траві. Я був парубком без батьків і з порожніми кишенями, тож мені хутко дали зрозуміти, що щедру суму, виділену на моє навчання, я мав витратити на розвиток своїх здібностей до конструювання літальних апаратів, а не на цікавість до польоту думки майстрів слова.

Гадаю, я далеко не єдиний, хто виявив, що має хист до хай і цікавої йому справи, але не удобленої. Утім більшість із нас мусить заробляти собі на хліб, завдяки чому, мабуть, світ має достатню кількість урологів. (І якщо мій спонсор, який зараз читає цей щоденник, виявиться відомим урологом, то я дякую за доброту, яку

ви виявляли до мене аж до цього останнього речення, і вже починаю збирати валізи.)

Після Каліфорнійського був Массачусетський технологічний, потім — робота фахівцем з літакобудування у «Вольтан Індастріз», і зрештою — вбивство. Звісно, винен у цьому не тільки МТІ. Не перекладатиму провини й на «Вольтан Індастріз», хоча частка їхньої відповідальності в цьому є: їм варто запровадити суворіші правила добору у верхівку компанії, один із представників якої, мій безпосередній керівник Меррілл Фідлер, має померти.

Дозвольте запевнити вас, що за своєю природою я є людиною миролюбною і засуджую безглузде кровопролиття... Та вбити Фідлера диктує мені саме здоровий глузд.

Я гадки не маю, чи знаєте ви мене особисто, шановний спонсоре. Як ні, то дозвольте просто сказати, що люди описують мій зовнішній вигляд як інтелектуальний, а моя короткозора тітонька якось навіть назвала мене привабливим, хоча це, звісно, не має суттєвого значення з погляду описаних у цьому щоденнику подій, бо того дня, коли сталося знайомство з Консерваторією Мак-Мастера, моє обличчя приховували не надто стильний фетровий капелюх, насунутий на очі, перука, кошлата сива накладна борода, а також темні окуляри-авіатори. У такому вигляді я крокував по станції метро в Середньому Мангеттені. Моя висока постать була закутана, наче Санта-Клаус на прилавку крамниці, у довгий жилет із пухкою підкладкою, якій належало наповнювати моє на чотири розміри більше пальто.

На станції я маневрував своїм незвично огрядним тілом граційно, наче Олівер Гарді й Стен Лорел, що танцюють чечітку. Я прослизнув у турнікет, а тоді спустився сходами на платформу в бік Верхнього Мангеттену, де з радісним трепетом виявив, що моя ціль стоїть

точнісінько там, де й повинна. Меррілл Фідлер, напакчена й начищена до блиску п'ятдесятирічна історія успіху, перебуває в місті в справах для балтиморської фабрики «Вольтан», у якій він був моїм керівником. Саме тієї миті він гортав журнал біля газетної стійки на південному кінці платформи всього за кілька ярдів від мене — ідеально, там, де і мав бути. Мені потрібно було, щоб Фідлер стояв на платформі, де потяги до Верхнього Мангеттену заходять на станцію. На протилежному кінці платформи потяг уже встиг би трохи пригальмувати, а мені потрібні були сила й швидкість, достатні для смертельного удару.

Знаю. Я добра душа.

«Але це потяг уб'є Фідлера», — сказав я собі вже всоте, хоч і сам розумів, до чого незграбно пробую обдурити себе. Я мав намір убивці, але не серце. Пістолети, ножі, отрути... Усе це — знаряддя вбивства, у яких нічого не тямлю і які мені огидні, тож я навряд чи скористався б ними успішно. Отрути та всі інші опосередковані методи вбивства, які спадали на думку, я відкинув один за одним, бо вони вимагають холоднокровного розрахунку й черствості: на таке скрупульозне планування здатен тільки справжній психопат. Тоді в моїй голові зродилася ідея добряче штовхнути Фідлера один-єдиний раз. Так, на штурхана я мав би бути здатен, особливо після трьох довгих років, упродовж яких тамував бажання зробити це щоразу, коли Фідлер шматував якогось безпорадного підлеглого. Поштовх, штурхан, запотилічник якось не асоціюються з убивством. Це щось, із чого може початися старомодна бійка в барі, перш ніж хтось авторитетний вигукне: «Ну ж бо, хлопці, досить чубитися!». Один цілком виправданий штурхан за всі ті жорстокі, принизливі висловлювання та зневажливі посмішки, якими Фідлер щедро сів направо й наліво кожнісінького дня.

Критична різниця полягатиме в тому, що цей конкретний поштовх припаде на ту мить, коли Фідлер стоятиме на краєчку платформи лінії IRT нью-йоркського метро за кілька секунд до того, як потяг влетить на станцію.

Цей потяг уб'є Фідлера.

Я також дійшов висновку, що поштовх ускладнить справу для розслідування. Це не куля, яку можна простежити до пістолета та стрільця; він не лишає рани, що мала б певний кут і в якій могли б зачепитися викривальні часточки якоїсь речовини. Авжеж, штурхан може лишити синець, однак величезні шкіряні рукавиці, які я нацупив на себе, приховують розмір і форму моїх рук, не кажучи вже про відбитки пальців.

Попри видиму грубість і простоту я вважаю це гарно спланованим убивством. Для людей на платформі я був кремезним чоловіком у пальті, з вигляду важчим футів на п'ятдесят за мене справжнього, з обличчям, прихованим під крисами капелюха, темними окулярами, сивою перукою та бородою. Так, може, я й мав сміховинний вигляд, однак не скидався на самого себе, і це було найважливіше. Я визирнув з-понад окулярів, вишукуючи можливих свідків. За кілька кроків від мене якийсь нечупара в капелюсі із широкими, загорнутими нагору крисами та з обличчям, зашкарублим і темним, наче онікс, зійшовся в інтелектуальному двобої з торговельним автоматом. Біля сходів, якими я щойно спустився, стояла старенька монахиня. Невисокий м'язистий парубок ліворуч від мене лизав кінчик обрубаного олівця, зосереджено втупившись у газетний кросворд.

З глибини тунелю пролунало пронизливе металічне вищання, наче по сталевій підлозі бойні волочили за ланцюг бляшану свиню. Я чув, як вистукує моє серце, і відчував його пульсацію в зап'ястках і скронях. Готу-

ючись до вбивства, з'ясував, що це оглушливе вищання лунає за одинадцять чи дванадцять секунд до того, як потяг на північній колії ввірветься на станцію. Якщо я і справді наважився на немислиме, то мусив діяти зараз. Бездоганніше місце годі й придумати, і ціль моя втрапила сюди тільки завдяки моїй винахідливості.

Як же мені хотілося тієї миті прошепотіти Фідлерові на вухо ті самі слова, що ними я плюнув у нього того принизливого дня на парковці для працівників компанії «Вольтан». Тоді я підійшов до своєї автівки й побачив, що біля багажника стоїть Фідлер, схрестивши руки на грудях, а з обох боків від нього стовбичать охоронці. Очевидно, вони виламали мій багажник і ретельно розклали на асфальті смугасті чорно-жовті теки для креслень з логотипом компанії, які було заборонено вивозити за межі території. Зверху на теках — усім напоказ — лежали буклети Американської комуністичної партії, наче на паркувальному майданчику влаштували гаражний розпродаж. Звісно ж, усе це підкинув у мій багажник Фідлер. Коли я підійшов, він повідомив мені формальним тоном, що я порушив прописане в моєму контракті правило про комерційну таємницю; що ми з Яцеком Горватом більше не є працівниками компанії «Вольтан»; і що про це вже сповістили телексом нью-йоркський та мюнхенський відділи, тож невдовзі я стану небажаною особою в індустрії.

Я почув власний голос, але не впізнав його:

— Те, що ви робите з людьми, Фідлере... — Я затнувся. — Одного дня ви дістанете по заслугі.

Так, це явно неабияк його ранило.

— Я вже дістав по заслугі, — відповів Фідлер спокійно. — Мене зробили вашим керівником. Іноді керівники мусять ухвалювати непопулярні рішення. Хірурги ріжуть людей. Генерали відправляють їх на смерть...

— Ми не пацієнти і не солдати! — скрикнув я. — Ми просто працюємо тут. І коли ми влаштувалися на цю роботу, ніхто не сказав: «Власне, ми наймаємо вас лише тому, що в нас тут є один керівник, який цінує свого вище за всіх підлеглих, разом узятих». Таке враження, наче компанія шукала когось на посаду домашнього гнобителя й ви з'явилися на порозі з бездоганним резюме. Я сподіваюся, одного дня ви спіткнетеся й усвідомите, що через вас порядні люди бояться приходити на роботу. — Я озирнувся на інших працівників, що ніяково стовбичили біля своїх автівок; їх усіх зненацька страшенно зацікавили свої черевики. Принаймні Кора не бачила цієї ганебної сторінки мого життя... Але, звісно, це було лише тому, що її життєвий шлях уже добіг кінця.

— Що ж, результат говорить сам за себе і за мене, — відповів Фідлер із просто-таки неймовірною пихатістю. — Ми — номер один у регіоні.

— Усі наші досягнення на цій роботі відбулися без вашої участі. П'ятдесяті стануть епохою розквіту для компанії на кшталт цієї, а все, чого досягли ви, — це зробили життя важчим для нас усіх! — Я рушив до нього, але охоронці заступили мені шлях. — «Вольтан» вам чудово пасує, але з таким самим успіхом ви могли б керувати в'язницею чи шпиталем і не помітили б різниці. Вам просто треба бути Начальником.

Але тепер на платформі метро у Фідлера не було охоронців і потяг уже квапився по своїх пасажирів, а головне — по душу Фідлера. Вигнута колія, що виринала з темряви тунелю, засяяла під фарами потяга. Я от-от мав стати вбивцею.

Хто б міг подумати, що життя приведе мене сюди? Найстрашніше правило, яке я будь-коли порушував

свідомо, — брав біле вино до стейка... Що подумала б Кора, якби побачила мене в цьому блазеньському костюмі за крок від невимовно жакливого вчинку? Я викинув з голови всі вагання, уявивши нажаханих пасажирів В-10, що його сконструював я, коли в салоні зненацька западає мертва тиша, світло згасає разом із надією десятків людей на борту, стабілізатор заклинює. І коли літак починає кренитися носом до землі, від якої його відділяють десять тисяч футів. Якщо я завагаюся зараз, то ніколи їх не врятую.

Моя майбутня жертва зазирала в тунель, нетерпляче чекаючи на прибуття потяга, який її вб'є. Я поволі підступав до Фідлера, гарячково прокручуючи в голові картини того, що він уже скоїв чи ще скоїть. Штовхни його. Заради Кори, заради свого друга Джека Горвата, якого знайшли мертвим у брудному міському парку, заради кожного нещасного працівника, чие життя зруйнував Фідлер і чий дух він зламав, за кожну дитину, яка летітиме одного дня в В-10, свято вірячи, що її батьки знали, що робили, купуючи квитки на цей літак. Гнів наростав у мені, і його осердячав був навіть не Фідлер, а все лихе в цьому світі. Щоб виправити те зло, вистачило б штовхнути цього набундюченого павича за мить до того, як потяг заїде на станцію.

Нестямний, я опустил плече й ударив усім своїм тілом у лівий бік Фідлера, наче півзахисник, від якого залежить доля гри. Цей поштовх поставив мене в один ряд з усіма, хто будь-коли вбивав: від Каїна до солдатів, що захищають свою батьківщину, від наглядача, що клацає перемикачем у в'язниці Оберна, до дітей, що наступають на багатоніжок. Я приєднався до тих, на чию честь зводили пам'ятники, і тих, кого проклинав власний вид, скидаючи їх у безіменні могили.